

III. szabály: Ha az esedékesség napján az adós vétkes mulasztással késedelembe esik, a *késedelmi kamatokon felül* köteles a hitelezőknek *kártérítés címén* olyan összeget fizetni, amely megfelel annak az értékcsökkenésnek, amelyet a szerződésben kikötött pénznem az esedékesség napjától számítva és valamely arany-egyenértékhez viszonyítva szenvedett.

E szabály az adós javára értelmezendő, ha a fizetés a hitelező hibájából nem volt az esedékességkor eszközölhető.

IV. szabály: Mikor e szabályok valamely helyen vagy valamely napon fennálló árfolyamot említenek, ennek megállapítása céljából a megfelelő kereskedelmi szokásokat kell tekintetbe venni, ha a vonatkozó napon, illetve helyen tőzsdei jegyzés nincsen.

V. szabály: (Bennünket nem érdeklő rendelkezések a hajókárokra vonatkozólag.)

VI. szabály: E szabályokra „*az 1926. évi Bécsi Szabályok*” címe alatt lehet hivatkozni és akkor alkalmazhatnák, ha e hivatkozás a vonatkozó szerződésbe belefoglaltatott. K. F.

Életjáradékok valorizációja Ausztriában. A pénzügyi bizottság elfogadta az életjáradékok részleges valorizációjának törvényjavaslatát. E törvény kompromisszumnak tekinthető a kormány, a biztosító társaságok és a járadékra jogosultak között. A pénzügyminiszter kijelentése szerint ezentul a szabad bírói megítélés helyébe egy határozott jogi állapotot teremt. A törvény azon személyek életjáradékaira terjed ki, akik az errevonatkozó szerződést 1918 december 31-e előtt kötötték: ezek igényeit pedig, a következő kulcs szerint veszi figyelembe. 800—1200 korona évi szerződés szerinti életjáradéknál az eredeti összeg 2800-szorosa; 1200—1800 koronáig az 1600-szorosa; 1800—2400 koronáig az 1000-szerese és 2400 koronán felül az 500-szorosa. 800 koronánál kisebb életjáradékoknál a felértékelte járadék 3000-szerese, de az összeg évi 168 S-et meg nem haladhat. Ezen összegeket az életjáradék-alapból fedezik, amely az összes életbiztosító társaságok hozzájárulásaiából fog kikerülni, még pedig a belföldi biztosítási szerződésekből származó bruttó prémiaik arányában fogják befizetni. A hozzájárulások a belföldi egyenes bruttó prémiaik 3%-át nem haladhatják meg. Egyelőre a szükségleti összeget a népjóléti minisztérium előlegezi.

A felértékelés visszamenőleg 1926 január 1-től lép hatályba.

Az idevonatkozó peres ügyek tárgyalásait egyelőre hivatalból felfüggesztik, amíg a minisztérium a felértékelte életjáradék igényjogosultságára nézve dönt.

Hazai joggyakorlat.

A menyortási kötelezettség.

Felsőbíróóságainknál legujabban mind egyértelműbbé váló olyan gyakorlat alakult ki, mely az ideiglenes nőtartási perekben a férj hibájából különélt feleség tartására a férj szüleit is kötelezi abban az esetben, ha a férj szüleinek gazdaságában fejti ki tevékenységét s

a meny az ő beleegyezésükkel került a házukba (lásd: Curia P. III. 4445/1925.) és pedig kötelezi arra való tekintet nélkül, hogy a nő keresetképes-e. ¹⁾

Olyan szabály ez, amelyhez hasonlót egyetlen külföldi állam törvénykönyvében sem lehet találni, aminek polgári törvénykönyvünk tervezetében sem találjuk nyomát.

A polgári törvénykönyv tervezetének megalkotása során tartott szaktanácskozmányokon sem vetődött fel hasonló gondolat.

A mondott elv tehát ilyen alakban birói gyakorlatuunknak egészen új hajtása.

Csak az a kérdés, hogy egészséges hajtása-e?

Megfontolandó elsősorban, hogy e gyakorlat nem kifogásolható-e tételes jogi szempontból, másodsorban pedig, hogy alkalmas-e arra, mikép üdvös nemzetgazdasági és szociális hatásokat váltson ki s a családi jog területére termékenyítőleg hasson.

Ami a tételes jogi szempontokat illeti, szerény véleményem az, hogy az említett gyakorlat nem egészen hozható összhangba az idevonatkozólag fennálló törvényi szabályozással.

A házassági törvény 90. §-a csupán a férjre nézve állapítja meg azt a kötelezettséget, hogy nem vétkes nejét vagyoni helyzetének és társadalmi állásának megfelelően eltartani köteles, ha az ily tartásra a nő jövedelme elégtelen.

A 91. § a kiszabott tartás felemelését csupán a *férjnek* és nem másnak vagyoni helyzete megjavulásától teszi függővé, ha a szükséges tartás sem volt korábban a férj vagyoni helyzete miatt megállapítható.

A 92. § első bekezdésének rendelkezése is implicite csupán a *házastársakra* tartozónak mondja ki a nőtartás kérdését, második bekezdésében pedig kimondja, hogy a tartás kötelezettsége a *férj* örököseire is átszáll, de nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy a nő szülei akkor is kötelezhetők lennének a tartásra, ha a férjnek nem örökösei.

A 93. § ugyancsak a *férj* tartási kötelezettségének megszűnéséről szól a nő újbóli férjhezmenetele esetére, de senki más ily kötelezettségének megszűnéséről.

Igaz, hogy sehol kifejezett törvényi intézkedés nincs a tekintetben, hogy a járásbiróság előtt érvénye-

¹⁾ Olyan gyakorlat már régebben is kezdett kialakulni, mely a mondott esetben a vagyontalan és keresetképtelen nő javára állapít meg tartást a férj szülei ellen. (Lásd: Curia I. G. 499/900., I. G. 302/902.)

síthető ideiglenes nőtartási perekben a H. T. 90—93. §-ában lefektetett elvek alkalmazandók.

Következik ez azonban egyfelől a tartási kötelezettség ideiglenességéből.

Az ideiglenes nőtartási perben hozott ítélet csak interimális intézkedés, s az abban lefektetett elvek helyességének próbája a végleges nőtartási kérdésben való döntés.

A végleges nőtartás kérdésében a bontóperben hozott ítéletet a bíróság, amelyben csak a házasfelek vehetnek részt, tehát a marasztalás is csak a férjre, nem pedig ennek szüeleire is vonatkozhatik.

Bár abban az esetben, ha a nő a bontó vagy válóperben nem érvényesítette a végleges nőtartás iránti igényét, de arra való igényét fenntartotta, ugyanannál a törvényszéknél ezt külön perrel is megteheti, de ebben a külön perben is csak a férj vonható perbe alperesként, következőképpen csak ő és nem más marasztalható.

Hogy azonban a H. T. 90—93. §-ai az ideiglenes nőtartási perekben is alkalmazandók, az az „in maiore minus“ törvénymagyarázati szabályból is következik.

A végleges nőtartás kétségkívül a maior, az ideiglenes nőtartás pedig a minus, s a kettő egymáshoz való szoros viszonyánál fogva nem lehet feltételezni, hogy a törvényhozó más alapelveket akart volna az ideiglenes nőtartásra megállapítani, mint amelyeket a H. T. 90—93. §§-ában a végleges nőtartást illetőleg lefektetett.

Ide ugyan legszorosabban nem tartozik, mert bizonyos tekintetekben eltérést tartalmaz a nőtartásban való marasztalás alapja tekintetében a házassági törvénynek az ágytól és asztaltól való különélés elrendelése esetén teendő ideiglenes intézkedésekről rendelkező 102. §-a, amennyiben ez a nőtartás iránti ideiglenes intézkedést függetlennek minősíti a nő vétkességétől, mindazonáltal az analógia szempontjából sem hagyható egészen figyelmen kívül, hogy a 102. § szerint is a nő tartását a bíró a *házasfelek* vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten állapítja meg, sőt a *férjet* a tartás alól fel is mentheti.

Miután tehát a törvény szabályozza, hogy ki köteles a nőt tartani s rendelkezik a tekintetben is, hogy csupán a férjnek — és senki másnak — vagyoni helyzete és társadalmi állása irányadó a nőtartás mértékének megszabásánál és semmi támpont nem található arra nézve a házassági törvényben, hogy a férjen kívül más személy, akár az ő szülei is terhelhetők volnának valamely körülmények között a tartási kötelezettséggel, nyil-

vánvaló, hogy de lege lata az a helyzet, hogy a férj szülei menyük tartására nem kötelezhetőek s így e szempontból a kifejlődött gyakorlatot helytállónak nem lehet minősítenünk.

Más kérdés, hogy de lege ferenda indokolt lehet-e bizonyos esetekben a férj szüleinek a menytartásra kötelezése.

Két esetet tudok elképzelni, amidőn indokolt lehetne a férj szüleinek a menytartásra való kötelezése.

Az egyik, ha a fiu olyan fokú tevékenységet fejtett ki a szülők gazdaságában, hogy ezáltal kimutathatóan akkora mértékben szaporította a gazdasághoz tartozó vagyont, hogy a nő tartása ezen vagyonszaporulattól fedezetet találhat.

Semmi elfogadható indoka nem lehet ugyanis annak, hogy ha a házasság megkötése után kiderül, hogy a fiatalok nem egymáshoz valóak és szétválnak, mielőtt tevékenységük a szülők vagyonának gyarapításához hozzájárulhatott volna, ezek a nő tartásával terheltessenek.

Lehet, hogy a fiu huzamosabb időn át tevékenykedett a szülők háztartásában, de a fiatalok saját szükségletükre többet fordítottak, mint a tevékenységükből eredt vagyonszaporulat. Hogy a szülők segítségükre voltak e többlet előteremtésében, alap lehet arra, hogy az együttélés megszakadásának anyagi konzekvenciáját ők viseljék?

A második eset, midőn a fenti tételes rendelkezések ellenére is a menytartás esetleg megkonstruálható volna, az, ha a házassági életközösség megszakitására a férj szülői szolgáltattak a mennyel szemben követelt magatartásukkal okot.

Vitatható ilyenkor a quasi delictumhoz hasonló kötelezési alap fennforgása.

Nincs azonban olyan gyakorlat, mely szerint akkor, ha a szülők a szétvált házasoktól különéltek, menytartásra kötelezhetőek lennének akkor, ha a különélésre ők szolgáltattak is okot.

Nem indokolható, hogy súlyosabb legyen a jogi helyzetük akkor, ha együttélésük alatt nem hagyták magukra a fiatalokat, hanem saját vagyonukban biztosították számukra megélhetést, mintha teljesen támasz nélkül engedték őket szárnyra.

*

Ha a fent ismertetett gyakorlat átmegy a köztudatba, következményeiben igen könnyen eredményezheti a házasságok számának csökkenését s ezzel a nemzeti népesség visszafejlődését.

Nálunk, a földmives osztálynál, általában szokás az, hogy a legények korán nősülnek, mielőtt még önállóan saját talpukon megállani tudnának s szüleikhez viszik a fiatal asszonyt.

A korai nősülés előnyei, hogy a férj a legényélet veszedelmeit képező nemi betegségeket inkább elkerülve, egészségesen lép a házasesetbe, egészséges magzatokat nemz s hogy jobban biztosítva van, mikép a szülő fel is tudja nevelni gyermekét.

Ha azonban a most kifejlődésnek induló joggyakorlat átmegy a köztudatba s a legény szülei tudják, milyen terhet vesznek magukra a fiatalok szétválása esetén a meny tartásával, kevésbé lesznek hajlandók hozzájárulni ahhoz, hogy menyüket a házhoz fogadják, aminek következménye pedig az, hogy eltolódik a férfiak házasodási lehetőségének korhatára addig, míg annyit szereshetnek maguknak, amiből az asszonyt önállóan el tudják tartani, ami pedig a földmives lakosságánál jó néhány évet jelent s a késői házasodásnak azokat a szociális hátrányait, amiket a nehéz helyzetben lévő középosztályhoz tartozók átlagos nősülési korhatárának nagymértvű eltolódása következményeiképen lépten-nyomon tapasztalunk.

Nemzeti érdek is tehát, hogy a középosztályhoz tartozók nősülési korhatárának eltolódása folytán keletkezett bajoktól legalább a földmives népességet kímeljük meg, amihez mindenestre hozzájárulna az itt tárgyalt birói gyakorlat visszafejlesztése.

Nem is éri rendszerint különösebb sérelem a földmivessorba tartozó asszonyt a férj szülei részéről, ha tőlük tartást nem kap, mert hiszen a közös háztartásban élvezett tartás ellenértékét ő szabály szerint ugy is megadja a háztartásban, vagy a gazdaságban kifejtett munkájával.

Ha most szüleikhez megy vissza, ugyan e munkával ki fogja érdemelni, hogy szülei eltartsák, ha pedig nem menne vissza hozzájuk, legtöbb esetben másoknak teljesített munkájával keresheti meg azt, ami tartására szükséges. Ha tehát ugyanazt a munkát fejtí ki a különélés alatt, amit a férj szüleinek háztartásában a földmivessorba tartozó asszony kifejtteni szokott, tartási lehetőségeiben rendszerint rövidséget nem szenved.

A szóvá tett birói gyakorlat megerősítése esetleg a nemzeti munka mennyiségére, a többtermelésre is hátrányos lehet, mert ha a különéló meny tudja, hogy a férj szülei mindenképen kötelesek az ő tartására, az önmaga eltartásának szüksége által felidézett serkentő momen-

tum nélkül könnyebben szánja rá magát a tétlenségre s így az a termelő munka, amellyel különben tartását biztosíthatná, elvégzetlen marad, ami a nemzeti vagyonosodásra csökkentőleg hat.

Nem akarom ezekkel azt mondani, hogyha a földmives osztályhoz tartozó férj olyan vagyoni és kereseti viszonyok közt van, hogy feleség tartására meg van a módja, ez alól a fenti okokból ő is mentesíthető lenne, — bár bizonyára nem maradhatnak az itt kiemelt tekintetek ilyenkor sem egészen figyelmen kívül, már a H. T. 90. §-a alapján sem — csupán plausibilisebbé kívántam tenni, hogy a szóbanforgó bírói gyakorlat ugy tételes jogi, mint nemzetgazdasági és szociális szempontból is aggályos.

Dr. Doroghy Kálmán.

A tudomásszerzés időpontja a K. T. 19. §-ában.

A K. T. esetlegesen várható reformjához egy mozaikkal szándékozunk a gyakorlati jogász nézőszögéből szolgálni, amidőn a törvény 19. §-ának elrejtett, eddig még a bírói gyakorlat törvényértelmező szerepe által nem fessegetett, de a gyakorlati életben nagy jelentőséget, felelősséget és kötelezettséget magában hordó értelmezésével kívánunk foglalkozni.

A K. T. 19. §-ának első bekezdése (melyhez az alábbiakban egyébként már nincs hozzáfűznivalónk) azt a kétségtelenül helyes, a gazdasági és jogélet biztonságából, valamint a cégjegyzék publicitásából folyólag indokolt jogszabályt tartalmazza, hogy: „Ha a cég megváltozik, vagy megszűnik, vagy ha birtokosai személyében változás történik, ezen tény a kereskedelmi cégjegyzékbe leendő bevezetés és kihirdetés végett bejelentendő.”

Az említett törvényhely második bekezdése pedig azon — önmagában véve szintén helyes — rendelkezést szögezi le: „Amennyiben a cég megváltozása vagy megszűnése a kereskedelmi cégjegyzékbe be nem vezetettik és ki nem hirdettetik, az, kinél az érintett tények bekövetkeztek, azokat egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesítheti, amennyiben igazolni képes, hogy azon tények ez utóbbi előtt ismeretesek voltak.”

Még a szakjogász sem igen veszi észre az első pillanatban ebben a helyes és észszerű rendelkezésben a feltörni kívánó nagy kérdőjelet, t. i. hogy: *mikor* kell a harmadiknál ennek a bizonyos ismeretnek, tudomásnak meglenni? Mert nem is képzeljük, hogy ennek a temperális szempontnak, melyre nézve a törvény (sőt ezideig — tudomásunk szerint — a bírói gyakorlat sem) egyáltalán nem nyújt semmiféle útbaigazítást, minő nagy és messzeemenő konzekvenciái vannak. Minden teoretikus fejtegetés helyett szolgáljon megvilágításul egy konkrét peres jogeset:

1922-ben alakult egy bankbizományi ügyletekkel foglalkozó közkereseti társaság. A cég mindkét tagjának cégtagi minősége bejegyeztetett. 1923 végén az egyik cégtag barátságos uton, közös megegyezéssel kilépett a cégből. A kilépés tényét irásbafoglalták és 1924 januárjában közös kérvénnyel fordultak a cégbírószá-